

61985J0352

**HOTĂRÂREA CURȚII
DIN 26 APRILIE 1988**

**Bond van Adverteerders și alții
împotriva
statului olandez**

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare
formulată de Gerechtshof din Haga (Țările de Jos)]

„Interzicerea publicității și a subtitrării
pentru programele de televiziune transmise din străinătate”

Cauza 352/85

În cauza 352/85,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Gerechtshof din Haga (Țările de Jos), pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Bond van Adverteerders și alții

și

Statul olandez,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 59 și următoarelor din Tratatul CEE, având în vedere interzicerea publicității și a subtitrării prin Kabelregeling, Decretul ministerial din 26 iulie 1984 (Nederlandse Staatscourant nr. 145 din 27 iulie 1984), adoptat în Țările de Jos în vederea reglementării difuzării prin cablu a programelor de radio și televiziune,

CURTEA,

compusă din domnii Mackenzie Stuart, președinte, G. Bosco, O. Due, J. C. Moitinho de Almeida și G. C. Rodríguez Iglesias, președinți de cameră, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot, C. Kakouris, R. Joliet, T. F. O'Higgins și F. Schockweiler, judecători,

avocat general: domnul G. F. Mancini,
grefier: doamna D. Louterman, administrator

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru reclamantul în acțiunea principală, Bond van Adverteerders și alții, de domnul B. H. Ter Kuile, avocat în Haga,
- pentru Guvernul Țărilor de Jos, de domnul G. M. Borchardt, în calitate de agent,
- pentru Guvernul Republicii Federale Germania, de domnul M. Seidel, în calitate de agent,
- pentru Guvernul Republicii Franceze, de domnul G. Guillaume, în procedura scrisă, în calitate de agent,
- pentru Comisia Comunităților Europene, de consilierii juridici ai acesteia, H. Étienne și R. Barents, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 17 septembrie 1987,

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 14 ianuarie 1988,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin decizia din 30 octombrie 1985, primită la Curte la 18 noiembrie 1985, Gerechtshof din Haga a adresat nouă întrebări preliminare referitoare la interpretarea dispozițiilor din Tratatul CEE privind libertatea de a presta servicii și domeniul de aplicare a anumitor principii generale de drept comunitar, pentru a putea fi apreciată compatibilitatea cu dreptul comunitar a unei reglementări naționale, care are ca obiect interzicerea difuzării prin cablu a programelor de radio și televiziune, transmise din alte state membre, în cazul în care aceste programe conțin mesaje publicitare destinate, în special, publicului olandez sau subtitrări în olandeză.

2 Aceste întrebări au fost adresate în cadrul unui litigiu între Bond van Adverteerders (Asociația olandeză a agenților de publicitate), paisprezece agenții de publicitate și operatorul unei rețele de cablu (denumiți în continuare „agenții de publicitate”), și statul olandez cu privire la interzicerea publicității și a subtitrării prin Kabelregeling, un decret ministerial din 26 iulie 1984 (STCRT nr. 145 din 27 iulie 1984), pe care agenții de publicitate îl consideră a fi contrar articolului 59 și următoarelor din Tratatul CEE, precum și libertății de exprimare, garantată prin articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

3 Interdicțiile în cauză privind publicitatea și subtitrarea sunt stabilite la articolul 4 alineatul (1) din Kabelregeling, conform căruia „utilizarea unui sistem de antenă pentru transmiterea programelor de radio și televiziune destinate publicului este autorizată, atunci când este vorba despre:

[...]

c) programe furnizate din străinătate prin cablu, pe calea undelor sau prin satelit, de către sau în numele unei instituții sau grup de instituții care difuzează programul în țara de

stabilire, prin intermediul unui post de radiodifuziune emitent sau al unei rețele de cablu, cu condiția ca:

- programul să nu conțină mesaje publicitare destinate, în special, publicului olandez,
- programul să nu conțină subtitrări în olandeză, cu excepția cazului în care acestea au fost autorizate de ministru”.

4 Conform expunerii de motive din Kabelregeling, interdicțiile în cauză nu se aplică retransmiterii („doorgifte”) printr-o rețea de cablu a programelor difuzate pe calea undelor. Conform guvernului olandez, motivul este că aceste programe nu conțin, în principiu, mesaje publicitare destinate, în special, publicului olandez și că acestea pot fi receptate direct de cel puțin o parte din telespectatorii olandezi. De asemenea, conform guvernului olandez, necontrazis de agenții de publicitate, interdicțiile din Kabelregeling se aplică numai în cazul în care un operator al unei rețele de cablu transmite („overbrenging”) programe pe care le primește printr-un post emitent străin „point-to-point”, prin intermediul unui satelit de telecomunicații, ca în cazul programelor emise de Sky Channel, Super Channel sau TV 5.

5 În temeiul expunerii de motive din Kabelregeling, interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea sunt destinate să împiedice „realizarea indirectă în Țările de Jos a unui serviciu comercial de televiziune prin cablu și pe bază de abonament, care ar face concurență neloială radiodifuziunii naționale și televiziunii olandeze, printr-un abonament care trebuie încă dezvoltat”.

6 Legea privind radiodifuziunea („Omroepwet”) din 1967 (Stbl. 176) vizează să pună în aplicare în cadrul celor două canale de televiziune naționale un sistem de radiodifuziune cu caracter pluralist și necomercial. În temeiul articolelor 27 și 29 din această lege, timpul de antenă disponibil pentru difuzarea programelor pe cele două canale este împărțit între, pe de o parte, Fundația olandeză de radiodifuziune („Nederlandse Omroepstichting”, denumită în continuare „NOS”), și, pe de altă parte, un anumit număr de organisme de radiodifuziune, autorizate de ministrul competent (denumite în continuare „omroeporganisaties”), care reprezintă, în special, marile curente de gândire ale societății olandeze. În temeiul articolului 36 din lege, NOS trebuie să emită un program comun, care să cuprindă, între altele, jurnalul televizat. Articolul 35 din lege prevede, pe de altă parte, că fiecare *omroeporganisatie* trebuie să difuzeze un program complet, care să conțină, în proporții rezonabile, emisiuni culturale, educative, de divertisment și informative.

7 Articolul 11 din *Omroepwet* interzice *omroeporganisaties* să difuzeze mesaje publicitare la cererea terților. Dreptul de a difuza mesaje publicitare pe cele două canale naționale este rezervat, în temeiul articolului 50 din *Omroepwet*, Fundației pentru publicitatea radiotelevizată („Stichting Étherreclame”, denumită în continuare „STER”). STER nu realizează ea însăși aceste mesaje publicitare; aceasta se limitează la organizarea unei difuzări de mesaje publicitare pregătite de terți, cărora le pune la dispoziție un timp de antenă. În temeiul articolului 6 alineatul (2) din statutul său, STER

datora impozite statului pentru veniturile sale, sume pe care statul le utilizează pentru a subvenționa *omroeporganisaties* și, într-o măsură mai mică, presa scrisă. Conform informațiilor oferite de guvernul olandez și necontestate de agenții de publicitate, resursele financiare ale *omroeporganisaties* provin, în procent de aproximativ 70 %, din taxele de licență de radiodifuziune („omroepbijdragen”), plătite de telespectatori, și 30 % din veniturile STER.

8 Agenții de publicitate consideră că posibilitățile de publicitate oferite de STER sunt prea limitate. În special, frecvența cu care mesajele publicitare pot fi difuzate de STER este insuficientă. În consecință, aceștia doresc să poată utiliza posibilitățile extinse care le sunt oferite de posturile străine emitente de programe comerciale, pe care interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea din Kabelregeling îi împiedică să le utilizeze.

9 Prin urmare, aceștia au introdus o cerere de ordonanță președințială în fața Președintelui Arrondissementsrechtbank din Haga, în vederea suspendării interdicțiilor în cauză. Acesta a admis capătul de cerere referitor la interzicerea subtitrării, dar l-a respins pe cel referitor la interzicerea publicității. Președintele a considerat că interzicerea subtitrării este discriminatorie, deoarece nu se aplică „omroeporganisaties”, și inutilă, având în vedere că interzicerea publicității este suficientă pentru a împiedica difuzarea programelor străine subtitrate în olandeză, care conțin mesaje publicitare. Atât agenții de publicitate, cât și statul olandez au formulat apel împotriva acestei ordonanțe în fața Gerechtshof din Haga.

10 Gerechtshof a considerat necesar să adreseze Curții nouă întrebări referitoare la interpretarea articolului 59 și următoarelor din tratat. Aceste întrebări sunt formulate după cum urmează:

„1) Se poate vorbi despre o prestare sau mai multe de servicii, ale căror elemente relevante nu se limitează la teritoriul unui singur stat membru, atunci când operatorii de rețele de cablu recepționează din străinătate, prin intermediul legăturilor prin cablu, prin unde sau prin satelit, programe de radio și televiziune – care conțin sau nu mesaje publicitare – și difuzează aceste programe prin rețele de cablu?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, este vorba despre o limitare a libertății de a presta astfel de servicii, interzisă prin articolul 59 din Tratatul CEE, atunci când o reglementare națională supune difuzarea programelor furnizate din străinătate, în maniera descrisă anterior, prin rețele de cablu naționale, unor dispoziții restrictive, care nu se aplică sau nu se aplică în același fel programelor similare, furnizate de pe teritoriul național?

3) Pentru a răspunde la a doua întrebare, este relevant că programele furnizate din străinătate, în maniera descrisă anterior, includ mesaje publicitare care se adresează, în special, publicului din statul membru în cauză, în timp ce mesajele publicitare similare din cadrul programelor furnizate de pe teritoriul statului membru respectiv pot fi difuzate numai de un organism care dispune de un monopol legal asupra unor astfel de emisiuni și în timp ce veniturile obținute de acest organism din emisiunile în cauză sunt (aproape) în

întregime destinate finanțării activităților organismelor de radiodifuziune naționale și ale presei naționale?

4) Dacă dispozițiile Tratatului CEE referitoare la libertatea de a presta servicii sunt aplicabile, reglementările naționale, precum cele descrise anterior, care interzic difuzarea programelor furnizate din străinătate, care conțin mesaje publicitare ce se adresează, în special, publicului statului membru în care sunt recepționate programele, reprezintă o limitare interzisă în temeiul articolului 59 din Tratatul CEE, atunci când organizațiile de radiodifuziune naționale din statul membru respectiv nu au dreptul de a difuza mesaje publicitare, iar difuzarea acestor mesaje în statul membru respectiv este rezervată unui organism cu monopol legal pentru difuzarea publicității, în timp ce veniturile realizate din publicitate sunt rezervate (aproape) în întregime organismelor de radiodifuziune naționale și presei naționale?

5) Dacă dispozițiile Tratatului CEE referitoare la libertatea de a presta servicii sunt aplicabile, reglementările naționale, precum cele descrise anterior, care prevăd că programele subtitrate în limba statului membru în care acestea sunt recepționate pot fi difuzate numai în baza unei autorizări din partea autorităților exclusiv cu scopul de a împiedica difuzarea emisiunilor comerciale care se adresează publicului din statul membru respectiv, reprezintă o limitare interzisă în temeiul articolului 59 din Tratatul CEE în cazul în care organizațiile de radiodifuziune naționale sunt supuse unor condiții stricte și nu au dreptul să difuzeze emisiuni comerciale (indiferent de formă) și, în plus, sunt valabile circumstanțele descrise în ultima parte a celei de a patra întrebări?

6) Dacă dispozițiile Tratatului CEE referitoare la libertatea de a presta servicii se aplică unor reglementări naționale, precum cele descrise anterior, trebuie ca aceste reglementări să respecte nu doar cerința interdicției de discriminare, dar și să fie justificate de motive ce țin de interesul public și să fie proporționale cu obiectivul urmărit?

7) În cazul unui răspuns afirmativ la cea de-a șasea întrebare, obiectivele care intră sub incidența politicii culturale, care urmăresc să mențină un regim de radiodifuziune pluralist și necomercial, precum și o presă pluralistă și independentă, pot constitui o astfel de justificare, chiar dacă reglementările privesc (aproape) exclusiv condițiile financiare pentru realizarea acestor obiective?

8) O astfel de justificare poate să se bazeze pe faptul că reglementările naționale, precum cele descrise în cuprinsul întrebărilor precedente, sunt necesare pentru ca programele comerciale furnizate din străinătate, în maniera descrisă anterior, să nu concureze cu emisiunile naționale din statul membru în cauză și cu noile forme media, care urmează să fie dezvoltate ulterior în statul membru respectiv?

9) Principiile general acceptate ale dreptului comunitar (în special principiul proporționalității) și drepturile fundamentale consfințite în dreptul comunitar (în special libertatea de exprimare și libertatea de a avea acces la informații) impun obligații direct aplicabile statelor membre, în lumina cărora reglementări naționale, precum cele descrise

anterior, trebuie să fie examinate, independent de circumstanța că dispozițiile scrise ale dreptului comunitar se aplică sau nu reglementărilor respective?”

11 Pentru o expunere detaliată a faptelor cauzei, a derulării procedurii, precum și a observațiilor părților, se face trimitere la raportul pentru ședință. Aceste elemente din dosar sunt reluate în continuare numai în măsura în care este necesar pentru raționamentul Curții.

a) Cu privire la existența prestării de servicii în sensul articolelor 59 și 60 din tratat

12 Prin prima întrebare, instanța națională urmărește să afle, în esență, dacă difuzarea, prin intermediul operatorilor de rețele de cablu, stabiliți într-un stat membru, de programe televizate furnizate de posturi de emisie stabilite în alte state membre și care conțin mesaje publicitare destinate, în special, publicului din statul membru în care sunt recepționate programele implică prestarea unui serviciu în sensul articolelor 59 și 60 din tratat.

13 Pentru a răspunde la această întrebare, este necesar să se identifice, în primul rând, serviciile în cauză, apoi să se analizeze dacă aceste servicii au un caracter transfrontalier în sensul articolului 59 din tratat și, în cele din urmă, să se verifice dacă este vorba despre servicii prestate, în mod normal, în schimbul unei remunerații în sensul articolului 60 din tratat.

14 Este necesar să se constate că transmiterea programelor în cauză implică, cel puțin, două servicii distincte. Primul serviciu este cel prestat de operatorii de rețele de cablu, stabiliți într-un stat membru, posturilor de emisie stabilite în alte state membre, și constă în transmiterea către abonații lor a programelor televizate, trimise de posturile emitente. Al doilea serviciu este cel prestat de posturile de emisie stabilite în anumite state membre, agenților de publicitate stabiliți, în special, în statul membru în care sunt recepționate programele, prin difuzarea mesajelor publicitare pregătite special de aceștia pentru publicul din statul membru în care sunt recepționate programele.

15 Fiecare dintre aceste două servicii are caracter transfrontalier în sensul articolului 59 din tratat. Într-adevăr, în ambele cazuri, cei care prestează serviciul sunt stabiliți într-un alt stat membru decât statul celor care beneficiază de serviciul respectiv.

16 Cele două servicii în cauză sunt, de asemenea, prestate contra unei remunerații în sensul articolului 60 din tratat. Pe de o parte, operatorii de rețele de cablu sunt plătiți pentru serviciile pe care le prestează posturilor de emisie, sub forma taxelor percepute abonaților lor. Nu este relevant faptul că, în general, aceste posturi de emisie nu plătesc ele însele operatorii de rețele de cablu pentru transmisiunea programelor lor. Într-adevăr, articolul 60 din tratat nu impune ca serviciul să fie plătit de cei care beneficiază de acesta. Pe de altă parte, posturile de emisie sunt plătite de agenții de publicitate pentru serviciul pe care îl prestează pentru aceștia prin programarea mesajelor publicitare.

17 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la prima întrebare adresată de instanța națională că difuzarea, prin intermediul operatorilor de rețele de cablu stabiliți într-un stat membru, a programelor de televiziune furnizate de posturile de emisie stabilite în alte state membre, care conțin mesaje publicitare destinate, în special, publicului din statul membru în care sunt recepționate programele, presupune prestarea mai multor servicii în sensul articolelor 59 și 60 din tratat.

b) Cu privire la existența unor restricții în calea libertății de a presta servicii, contrare articolului 59 din tratat

18 Prin a doua, a treia, a patra și a cincea întrebare, instanța națională dorește să afle, în esență, dacă interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea, precum cele conținute în Kabelregeling, reprezintă restricții în calea libertății de a presta servicii, contrare articolului 59 din tratat, având în vedere că legea privind radiodifuziunea interzice posturilor de emisie naționale să difuzeze mesaje publicitare și rezervă dreptul de difuzare a mesajelor publicitare unei fundații care are obligația statutară de a ceda veniturile sale statului, care le utilizează pentru subvenționarea posturilor de emisie naționale, precum și a presei scrise.

19 Este necesar să se răspundă la toate aceste întrebări, având în vedere, în primul rând, interzicerea publicității și apoi interzicerea subtitrării.

20 Din circumstanțele specifice evocate de instanța națională rezultă că interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea conținute de Kabelregeling trebuie să fie analizate în contextul dispozițiilor legislative naționale care reglementează sistemul de radiodifuziune.

Interdicția privind publicitatea

21 În această privință, este necesar să se aducă aminte că, în conformitate cu articolul 59 din tratat, restricțiile în calea libertății de a presta servicii în interiorul Comunității ar trebui să fie eliminate la expirarea perioadei de tranziție, în ceea ce-i privește pe resortisanții statelor membre stabiliți într-un stat din Comunitate, altul decât cel al beneficiarului serviciilor.

22 O interdicție de publicitate, precum cea conținută de Kabelregeling, presupune o dublă restricție în calea libertății de a presta servicii. Pe de o parte, aceasta împiedică operatorii de rețele de cablu, stabiliți într-un stat membru, să transmită programe de televiziune furnizate de posturi de emisie stabilite în alte state membre. Pe de altă parte, aceasta împiedică posturile de emisie respective să programeze pentru agenții de publicitate stabiliți, în special, în statul membru în care sunt recepționate programele mesaje publicitare destinate îndeosebi publicului din statul respectiv.

23 Guvernul olandez susține că interdicția de publicitate, stabilită de Kabelregeling, afectează posturile de emisie stabilite în alte state membre în același mod în care interdicția de publicitate prevăzută de *Omroepwet* afectează *omroeporganisaties* și, în

plus, este mai puțin strictă decât cea din *Omroepwet*, în măsura în care aceasta nu privește toate mesajele publicitare, ci doar pe cele destinate, în special, publicului olandez. Guvernul olandez concluzionează că, în cazul în care există o restricție în calea libertății de a presta servicii, aceasta nu are un caracter discriminatoriu și, prin urmare, nu este interzisă de articolul 59 din tratat.

24 Acest argument nu poate fi acceptat. Nu este vorba despre compararea situației *omroeporganisaties* cu cea a posturilor de emisie stabilite în alte state membre, ci a situației canalelor de televiziune olandeze, în ansamblul lor, cu cea a posturilor de emisie străine.

25 În această privință, este necesar să se sublinieze că singura misiune a STER este aceea de a asigura gestiunea tehnică și financiară a difuzării publicității pe canalele olandeze, în conformitate cu normele stabilite de *Omroepwet* și că nu poate fi considerată ea însăși ca fiind un post de emisie. Într-adevăr, STER se limitează la organizarea difuzării de mesaje publicitare pregătite de terți, cărora le vinde timp de antenă.

26 Prin urmare, este necesar să se constate că există discriminare prin faptul că interdicția de publicitate din *Kabelregeling* privează posturile de emisie stabilite în alte state membre de orice posibilitate de a difuza pe canalele lor mesaje publicitare destinate, în special, publicului olandez, în vreme ce legea privind radiodifuziunea națională permite difuzarea unor astfel de mesaje publicitare pe canalele de televiziune naționale, în beneficiul *omroeporganisaties*.

27 În aceste condiții, o interdicție de publicitate, precum cea conținută în *Kabelregeling*, implică restricții în calea libertății de a presta servicii, contrare articolului 59 din tratat.

Interdicția privind subtitrarea

28 Guvernul olandez susține, în esență, că, astfel cum reiese din expunerea de motive din *Kabelregeling*, singurul obiectiv al interdicției privind subtitrarea este acela de a împiedica eludarea interdicției privind publicitatea. Acest lucru se întâmplă, în special, în cazul în care programul străin subtitrat în olandeză conține – astfel cum se obișnuiește în cazul unui program comercial – publicitate. Conform expunerii de motive din *Kabelregeling*, această publicitate ar trebui să fie considerată ca fiind destinată, în special, publicului olandez, datorită faptului că programul în cauză este subtitrat. Guvernul olandez admite că *Omroepwet* nu conține interzicerea subtitrării în ceea ce privește *omroeporganisaties*, dar subliniază că, de fapt, acestea pot, în temeiul normelor care reglementează accesul la sistemul olandez de radiodifuziune, să subtitreze programele pe care le difuzează numai în măsura în care nu conțin mesaje publicitare.

29 În această privință, este de ajuns să se constate că singurul obiectiv al interzicerii subtitrării, care afectează posturile de emisie stabilite în alte state membre, este acela de a completa interzicerea publicității, care, astfel cum rezultă din considerațiile menționate anterior, presupune restricții în calea libertății de a presta servicii, interzise de articolul 59 din tratat.

30 Prin urmare, o interdicție privind subtitrarea, precum cea conținută în *Kabelregeling*, presupune restricții în calea libertății de a presta servicii, interzise de articolul 59 din tratat.

c) Cu privire la posibilitatea de a justifica restricțiile, precum cele în cauză, în calea libertății de a presta servicii

31 Pornind de la ipoteza că reglementări naționale, de tipul celor în cauză, nu sunt discriminatorii, instanța națională dorește să afle, prin a șasea întrebare, dacă acestea trebuie să fie justificate prin considerente de interes public și proporțional cu obiectivele pe care urmăresc să le îndeplinească. Prin a șaptea și a opta întrebare, aceasta dorește, în plus, să afle dacă respectivele considerente pot avea legătură cu politica culturală sau cu o politică ce are ca scop combaterea unei forme de concurență neloială.

32 Este necesar să se sublinieze, în primul rând, că reglementările naționale care nu se aplică prestărilor de servicii, fără diferențiere cu privire la origine și care sunt, prin urmare, discriminatorii, sunt compatibile cu dreptul comunitar doar dacă pot intra sub incidența unei dispoziții derogatorii în mod expres.

33 Singura dispoziție derogatorie care poate fi luată în considerare într-un caz precum cel în speță este cea de la articolul 56 din tratat, la care face trimitere articolul 66, dispoziție din care rezultă că reglementările naționale, care prevăd un regim special pentru resortisanții străini, nu intră sub incidența articolului 59 din tratat, în cazul în care sunt justificate de motive de ordine publică.

34 Este necesar să se sublinieze că obiectivele de natură economică, precum cel de a asigura unei fundații publice naționale integralitatea veniturilor care provin din publicitatea destinată, în special, publicului statului membru în cauză, nu pot constitui motive de ordine publică în sensul articolului 56 din tratat.

35 Cu toate acestea, guvernul olandez a declarat că interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea au, în ultimă instanță, un obiectiv neeconomic, și anume menținerea caracterului comercial și, astfel, pluralist al sistemului național de radiodifuziune. Veniturile *STER* alimentează, de fapt, subvențiile pe care statul le plătește *omroeporganisaties* pentru ca acestea să își păstreze caracterul necomercial. Or, conform guvernului olandez, un sistem de radiodifuziune pluralist poate fi conceput numai în cazul în care *omroeporganisaties* au un caracter necomercial.

36 Este suficient să se observe, în această privință, că măsurile adoptate în temeiul acestui articol nu trebuie să fie disproporționate în raport cu obiectivul vizat. Ca excepție de la un principiu fundamental al tratatului, articolul 56 din tratat trebuie să fie interpretat astfel încât efectele sale să se limiteze la ceea ce este necesar pentru protejarea intereselor pe care dorește să le garanteze.

37 Guvernul olandez recunoaște că există mijloace mai puțin restrictive și nediscriminatorii pentru realizarea obiectivelor vizate. Astfel, posturilor emitente de programe comerciale, stabilite în alte state membre, ar putea să li se ofere posibilitatea de a alege între a se conforma restricțiilor obiective privind difuzarea de mesaje publicitare, precum interdicția de publicitate pentru anumite produse sau anumite zile, limitarea duratei sau a frecvenței mesajelor, restricții care sunt impuse și radiodifuziunii naționale, sau, în cazul în care nu doresc să se conformeze acestora, a nu difuza emisiuni de publicitate, destinate, în special, publicului olandez.

38 În această privință, este necesar să se aducă aminte că, astfel cum a considerat Curtea în Hotărârea din 18 mai 1980 (Debauve, 52/79, Rec., p. 833), în absența armonizării reglementărilor naționale, aplicabile în materie de radiodifuziune și televiziune, fiecare stat membru are competența de a reglementa, restrânge sau chiar de a interzice total pe teritoriul său publicitatea televizată, din motive de interes public, cu condiția să trateze în același fel toate prestările de servicii din acest domeniu, indiferent de origine și de naționalitate sau de locul de stabilire a prestatorului.

39 În aceste condiții, este necesar să se concluzioneze că interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea, precum cele conținute în Kabelregeling, nu pot fi justificate prin motive de ordine publică, în sensul articolului 56 din tratat.

d) Cu privire la principiile generale ale dreptului comunitar și drepturile fundamentale recunoscute de dreptul comunitar

40 Prin a noua întrebare, instanța națională întreabă, în esență, dacă principiul proporționalității și libertatea de exprimare, garantată prin articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, impun prin ele însele obligații statelor membre, independent de aplicabilitatea dispozițiilor scrise ale dreptului comunitar.

41 Din răspunsurile la întrebările precedente reiese că interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea, precum cele conținute în Kabelregeling, nu sunt compatibile cu dispozițiile articolului 59 și următoarelor din tratat. Având în vedere că aceste răspunsuri permit instanței naționale să soluționeze litigiul pendinte, a noua întrebare este lipsită de obiect.

Cu privire la cheltuielile de judecată

42 Cheltuielile efectuate de guvernele german și francez, precum și de Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări; întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura în fața instanței naționale, este de competența acesteia din urmă să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările care i-au fost adresate de Gerechtshof din Haga, prin Decizia din 18 noiembrie 1985, hotărăște:

1) Difuzarea, prin intermediul operatorilor de rețele de cablu stabiliți într-un stat membru, a programelor de televiziune furnizate de posturile de emisie stabilite în alte state membre, care conțin mesaje publicitare destinate, în special, publicului din statul membru în care sunt recepționate programele, presupune prestarea mai multor servicii în sensul articolelor 59 și 60 din tratat.

2) Interdicțiile privind publicitatea și subtitrarea, precum cele din Kabelregeling, implică restricții în calea libertății de a presta servicii, interzise de articolul 59 din tratat.

3) Aceste interdicții nu pot fi justificate prin motive de ordine publică, în sensul articolului 56 din tratat.

Mackenzie Stuart	Bosco	Due	Moitinho de Almeida
Rodriguez Iglesias	Koopmans	Everling	Bahlmann Galmot
Kakouris	Joliet	O'Higgins	Schockweiler

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 26 aprilie 1988.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
A. J. Mackenzie Stuart